

Korte risicobeoordeling

***Grapholita prunivora* (Walsh) (EU-Q)**

Naam waaronder gereguleerd: *Grapholita prunivora* (Walsh)

Categorie: insecten en mijten (Lepidoptera)

Datum: december 2019

1. Verspreiding, waardplanten en belangrijkste pathways

Verspreiding

Europese Unie: geen meldingen (EPPO Global Database, 31.12.2019)

Buiten de Europese Unie: Mexico, de Verenigde Staten (VS) en Canada (EPPO Global Database, 31.12.2019)

Waardplanten

Het organisme tast bijna alleen soorten aan uit de familie van de Rosaceae: *Amelanchier* spp. (krentenboompjes), *Carya* spp. (pecan), *Crataegus* spp. (meidoorn), *Cydonia oblonga* (kweeper), *Malus* spp. ((sier)appel), *Photinia* spp. (glansmispel), *Prunus* spp. (steenvruchten), *Pyrus* spp. (peer), *Rosa* spp. (rosen). Larven kunnen zich ook ontwikkelen in gallen van *Ulmus* spp. (iep, familie: Imaceae) en *Quercus* spp. (eik, familie: Fagaceae) (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2018). Het organisme is in Noord-Amerika vooral bekend als plaag in steenvruchten en appel (EPPO-datasheet). Voor Nederland is het organisme dan ook vooral een gevaar voor de vruchtenteelt van kersen, pruimen en appels. *Crataegus* wordt omschreven als de 'main natural host' (EPPO-datasheet). In deze korte risicobeoordeling wordt voor de teelt de potentiële impact geschat voor *Prunus* L. (zoete en zure kers, pruim) en *Malus* Mill. (appel).

Belangrijkste pathways

1. Vruchten van Rosaceae, met name vruchten van *Malus* Mill. en *Prunus* L.
2. Planten bestemd voor opplant van Rosaceae met uitzondering van zaden

2. Samenvatting risicoscores

Parameter(combinaties)	Score	Schaal
Kans op een besmetting (P1-P2)	2	1 - 5
Kans op introductie (binnenkomen en vestigen) (P1-P3)	2	1 - 5
Kans dat het organisme officiële uitroeimaatregelen overleeft (P4)	4	1 - 4
Kans op introductie (binnenkomen en vestigen) ondanks officiële uitroeimaatregelen (P1-P3, P4)	4	1 - 6
Directe impact voor de teelt op perceelsniveau	3	1 - 5
Directe impact voor de teelt nationaal	6	1 - 9
Potentiële impact voor de export nationaal	4	1 - 9
Directe impact voor de groene ruimte	2	1 - 5

3. Risicoscores

Per onderdeel vindt u de risicoscore en de schaal [minimaal - maximaal mogelijke score]

P1 (associatie met pathway): 2 (pathway 1) [1-5]

Biologie

Eieren en larven kunnen in/op vruchten zitten (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2018).

Wet- en regelgeving

Er gelden bijzondere eisen voor vruchten van *Malus* Mill. Vruchten moeten afkomstig zijn van een 'pest free country', een 'pest free area', een 'pest free production place' of een 'effective systems approach' of 'effective post harvest treatment' moet zijn toegepast. Het land van herkomst mag zelf de systeembenadering of na-oogstbehandeling kiezen, maar moet deze vooraf communiceren met de Europese Commissie (Uitvoeringsverordening (EU) 2019/2072, Bijlage VII, punt 66).

Vondsten en intercepties

Er zijn geen vondsten en intercepties bekend van het organisme in de Europese Unie (EU) (EPPO Global Database, Europhyt, 11.09.2019).

Score

Score 2:

- er zijn geen intercepties en vondsten bekend van het organisme in de EU (score 1 of 2);
- er zijn bijzondere eisen voor import van vruchten van *Malus*, maar zonder informatie over eventuele systeembenaderingen of na-oogstbehandelingen waarvoor landen kunnen kiezen, is niet te beoordelen hoe effectief de eisen zijn. Daarnaast kan het lastig zijn een productieplaats vrij te houden van een organisme in een besmet gebied. Het organisme kan vliegen en met name lichte besmettingen kunnen tijdens inspecties onopgemerkt kunnen blijven. Voor vruchten van *Prunus* zijn geen bijzondere eisen met betrekking tot het organisme (score 2).

P1 (associatie met pathway): 1 (pathway 2) [1-5]

Biologie

Overwinterende larven kunnen in scheuren en spleten in de bast van de planten zitten of in de grond. Poppen kunnen onder stukken bast zitten of in grond. Op bladeren kunnen eieren aanwezig zijn (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2018). Er is geen informatie gevonden of de larven een voorkeur hebben voor dikkere stammen en takken en of de larven aanwezig kunnen zijn in jonge boompjes.

Wet- en regelgeving

Er geldt een importverbod voor planten bestemd voor opplant van *Crataegus*, *Cydonia*, *Malus*, *Prunus*, *Pyrus* en *Rosa*, met uitzondering van zaden, die niet in ruste verkeren. Dit verbod geldt voor de meeste derde landen, waaronder de landen waar het organisme voorkomt (Uitvoeringsverordening 2019/2072, Bijlage VI, punt 8).

Er geldt een importverbod voor planten bestemd voor opplant van *Cydonia*, *Malus*, *Prunus* en *Pyrus* met uitzondering van zaden uit Mexico (en diverse andere derde landen), maar niet voor Canada en de Verenigde Staten (Uitvoeringsverordening 2019/2072, Bijlage VI, punt 9)

Sinds 14 december 2019 geldt een (tijdelijk) importverbod uit derde landen voor planten bestemd voor opplant van *Crataegus*, *Malus* en *Prunus* met uitzondering van zaden, in vitro materiaal en op natuurlijke of kunstmatige wijze gekweekte miniatuurplanten (bonsais) uit derde landen (Uitvoeringsverordening (EU) 2018/2019).

Er gelden bijzondere eisen voor aanhangende grond (Uitvoeringsverordening 2019/2072, Bijlage VII, punt 1). Deze zijn gericht op bodemorganismen en kunnen besmetting van de grond/het substraat vanuit de bovengrondse delen van de plant niet voorkomen.

Bladverliezende houtige gewassen mogen uit de meeste derde landen (inclusief de landen waar het organisme aanwezig is) alleen in ruste, zonder blad en vruchten worden geïmporteerd (Uitvoeringsverordening 2019/2072, Bijlage VII, punt 11).

Vondsten en intercepties

Er zijn geen vondsten en intercepties bekend van het organisme in de Europese Unie (EU) (EPPO Global Database, Europhyt, 11.09.2019).

Score

Score 1:

- er zijn geen vondsten en intercepties (score 1 of 2);
- import van de belangrijkste waardplanten *Crataegus*, *Malus* en *Prunus* is verboden (score 1).

P2 (transfer): 3 (pathway 1) [1-5]

Het organisme is aanwezig als onvolwassen stadium in de vruchten (appel, pruim, kers). Het Nederlandse klimaat lijkt gunstig voor vestiging. De bewaartijd van appelvruchten lijkt voldoende voor ontwikkeling tot adult (de bewaartijd van pruimen en kersen in een niet gekoelde omgeving is relatief kort) en waardplanten komen vrij algemeen voor in Nederland.

P2 (transfer): 5 (pathway 2) [1-5]

De pathway is planten bestemd voor opplant.

P3 (kans op vestiging na transfer): 4 [1-5]

Het Nederlandse klimaat is waarschijnlijk geschikt voor vestiging van dit organisme (EPPO-datasheet). Voor vestiging zijn tenminste twee adulten nodig van verschillende sekse (score 4).

P4 (kans overleven uitroeiactie): 4 [1-4]

Het organisme heeft een brede waardplantenreeks met waardplanten zowel aanwezig in de teelt als groene ruimte. Het organisme overwintert op de grond onder plantafval e.d. of in de bast van de boom. De kans is groot dat op het moment dat het organisme officieel wordt gedetecteerd, het organisme zich al over een groter gebied heeft verspreid.

Effect op perceelsniveau: 3 [1-5]

Het organisme kan volgens vrij oude literatuur flinke schade veroorzaken in verschillende fruitteelten (EPPO-datasheet), maar is in appel minder belangrijk dan *Cydia pomonella* (Plantwise, 2015). (Hill, 1987) categoriseert het organisme als een 'minor pest' in kersen (*Prunus avium*). In Minnesota heeft het organisme twee generaties (Anonymous, 2015). Zomers in Nederland zijn koeler dan in Minnesota en het organisme heeft in Nederland mogelijk één generatie waarbij naar verwachting minder schade optreedt. Volgens (Moffitt HR & MJ, 2015) is het organisme (in Washington state) geen 'economic pest' en is bestrijding niet nodig. (EFSA_Panel_on_Plant_Health et al., 2018) stelt dat het organisme een typische voorbeeld is van een 'secondary pest'. In boomgaarden waren geen chemische gewasbescherming werd toegepast werd in de VS echter wel aanzienlijke schade waargenomen. In de Nederlandse fruitteelt zet men in op geïntegreerde gewasbescherming met zo min mogelijk gebruik van (breedwerkende) insecticiden. Het is onzeker of behandelingen tegen *Cydia pomonella* (en andere plaaginsecten) in de appelteelt voldoende effectief zijn tegen *G. prunivora*. Voor het gehele areaal appels, kersen en pruimen wordt de gemiddelde score geschat op '3', maar de onzekerheid is groot (range 2-4).

Mate van verspreiding: 3 [1-4]

Er is weinig informatie over de mate van verspreiding in het huidige verspreidingsgebied. Het organisme kan zich actief door de lucht verspreiden en de verwachting is dat bij vestiging in Nederland de soort vrij algemeen zal zijn in boomgaarden (score 3).

Productiewaarde-teelt: 5 [1-6]

De (gestandaardiseerde) productiewaarde van appels, kersen en pruimen ligt tussen de 100 en 250 miljoen euro (score 5).

Impact op groene ruimte: 2 [1-5]

Aantasting van fruitbomen (appel, kers, pruim), sierappel en meidoorn kan optreden in particuliere tuinen en in publieke ruimten. Meidoorn komt vrij algemeen voor en wordt genoemd als 'the main natural host', met name de soorten met grotere vruchten (EPPO-datasheet). Vruchtaantasting door *C. prunivora* heeft waarschijnlijk een beperkt effect op de sierwaarde/landschapswaarde van meidoorns (score 2).

Export-maatregelenniveau: 4 [1-4]

Productieplaatsvrijheid zal lastig te garanderen zijn voor een organisme dat zich buiten kan vestigen, kan vliegen en waarvan waardplanten algemeen voorkomen.

Productiewaarde-export: 5 [1-6]

Zie 'Productiewaarde-teelt'

4. Referenties

- Anonymous, 2015. Lesser appleworm [webpagina]. University of Minnesota Extension. Beschikbaar [Geraadpleegd: 08-04-2015].
- EFSA_Panel_on_Plant_Health, Bragard C, Dehnen-Schmutz K, Di Serio F, Gonthier P, Jacques M-A, Jaques Miret JA, Fejer Justesen A, Magnusson CS, Milonas P, Navas-Cortes JA, Parnell S, Potting R, Reignault PL, Thulke H-H, Van der Werf W, Vicent Civera A, Yuen J, Zappalà L, Czwinczek E & MacLeod A, 2018. Pest categorisation of *Grapholita prunivora*. EFSA Journal, 16, e05517. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2018.5517>
- Hill DS, 1987. Agricultural insect pests of temperate regions and their control. Cambridge University Press, Great Britain.
- Moffitt HR & MJ W, 2015. Lesser appleworm, *Grapholita prunivora* (Walsh) [webpagina]. Pest Management Online, Washington State Fruit Commission, Washington, USA. Beschikbaar online: <http://jenny.tfrec.wsu.edu/opm/displaySpecies.php?pn=30> [Geraadpleegd: 17-11-2015].
- Plantwise, 2015. Plum moth (*Grapholita prunivora*) [webpagina]. Beschikbaar online: <http://www.plantwise.org/KnowledgeBank/Datasheet.aspx?dsid=29907> [Geraadpleegd: 08-04-2015].

5. Afkadering

Dit is een korte risicobeoordeling om een indicatie te krijgen van het risico van het organisme voor Nederland. Er is geen uitvoerig literatuuronderzoek gedaan. Nieuwe informatie over bijvoorbeeld de biologie of het verspreidingsgebied van het organisme kan aanleiding zijn om de risicobeoordeling aan te passen. Daarnaast kunnen door aanpassing van wet- en regelgeving, handelsstromen e.d. risico's wijzigen in de tijd.

De 'potentiële impact voor de export' wordt voor een belangrijk deel bepaald door de biologie van het organisme (met name door de natuurlijke verspreidingscapaciteit van het organisme). De daadwerkelijke impact voor de export zal uiteindelijk afhangen van de eisen die importerende landen zullen stellen bij eventuele vestiging van het organisme in Nederland en de exportwaarde naar die landen. De daadwerkelijke impact kan dus (in sterke mate) afwijken van de potentiële impact.

In de lijst van referenties staan alle gerefereerde bronnen met uitzondering van de standaardbronnen: EPPO-datasheet, EPPO Global Database, EPPO Reporting Service en de rapporten Fytosignalering van de NVWA. Deze bronnen zijn te vinden op de websites van EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organisation) en de NVWA. Een beschrijving van de risicobeoordelingsmethode (o.a. 'rating guidance') kunt u ook vinden op de website van de NVWA.